

Viieteistkümnes rahvusvaheline lingvistikaolümpiaad

Dublin (Iirimaa), 31. juuli – 4. august 2017

Individuaalvõistluse ülesannete lahendused

Ülesanne nr 1. Arvusüsteem on kaheteistkümnendsüsteem.

- **gwīnìṅ** — 1, **bà** — 2, **tàt** — 3, **nààs** — 4, **tùṅūn** — 5, **tīmìn** — 6, **tàāmà** — 7, **rwīit** — 8
- **ḡāā- α** = $12 - \alpha$ ($1 \leq \alpha \leq 3$): **ḡāātàt** — 9, **ḡāābà** — 10, **ḡāāgwīnìṅ** — 11
- **kūrū** — 12
- **bā-kūrū bī- γ** = $\gamma \cdot 12$ ($2 \leq \gamma \leq 8$), **bā-kūrū ḡāā-bī- γ** = $(12 - \gamma) \cdot 12$ ($1 \leq \gamma \leq 3$)
(γ esimese silbi toon muutub keskmiseks)
- β **ná** $\left\{ \begin{array}{l} \text{gwē gwīnìṅ} \ (\delta = 1) \\ \text{vè} \ \delta \ (2 \leq \delta \leq 11) \end{array} \right\} = \beta + \delta$ ($\beta = k \cdot 12$)

Vastused:

- (a)
1. $5^2 + 3 + 4 = 32$
  2. $3^4 = 81$
  3. $7^2 + 9 + 1 = 59$
  4. $9^1 = 9$
  5. $8^2 + 2 + 5 = 71$
  6. $2^5 = 32$
  7. $9^2 + 4 + 3 = 88$
  8. $4^3 = 64$
  9. $16 + 21 = 18 + 2 + 17$
- (b) **bākūrū bītāt** — 36, **ḡāāgwīnìṅ** — 11, **kūrū** — 12.
- A. $108 - 3 - 13 = 92$
  - B. $49 - 14 - 15 = 20$
- (c) 6 — **tīmìn**, 22 — **kūrū ná vè ḡāābà**, 97 — **bākūrū bīrwīit ná gwē gwīnìṅ**, 120 — **bākūrū ḡāābībā**.

Ülesanne nr 2. Sõnade järjekord: <omaja> <omatav>.

Omastavad eesliited:

omaja		omatav	
ains. 1. isik	n-	a- kehaosa e- muudel juhtudel	
ains. 2. isik	∅-		
ains. 3. isik	h-		
‘meist igäühe ...’	t-		
‘oma ...’	d-		
mitm. 2. isik ri-			

Vastused:

- (a)
1. a-bang	e. <i>sinu õlg</i>
2. a-táng he-ya	p. <i>sinu põial</i> [‘sinu käe ema’]
3. bataa ha-wata	o. <i>puu ülemine osa</i> [‘puu kael’]
4. de-kafi	d. <i>oma kõis</i>
5. e-bataa ha-táng	b. <i>sinu oks</i> [‘sinu puu käsi’]
6. e-kuda ha-wata	i. <i>sinu hobuse kael</i>
7. falepak ha-wei	j. <i>päästik</i> [‘püstoli kõrv’]
8. ha-táng ha-min	a. <i>tema sõrmeots</i> [‘tema käe nina’]
9. he-lui	m. <i>tema nuga</i>
10. maama he-falepak	h. <i>isa püstol</i>
11. na-pong	c. <i>minu nägu</i>
12. ri-èng	k. <i>teie silmad</i>
13. ri-tama	q. <i>teie meri</i>
14. ri-ya ha-táng	f. <i>teie ema käsi</i>
15. tama ha-bang	n. <i>merekallas</i> [‘mere õlg’]
16. ta-min	l. <i>meie ninad</i> (<i>meist igäühe nina</i>)
17. te-fe ha-wei	g. <i>meie sigade kõrvad</i> (<i>meist igäühe sea kõrv</i>)

- (b) 1. **a-min** — *sinu nina*; 2. **de-ya he-bataa** — *oma ema puu*

- (c)
1. *sig* — **fe**
  2. *teie nuga* — **ri-lui**
  3. *sinu ema isa* — **e-ya he-maama**
  4. *minu isa nägu* — **ne-maama ha-pong**
  5. *oma kõrv* — **da-wei**
  6. *minu meri* — **ne-tama**

Ülesanne nr 3. Reeglid:

- sõnade järjekord:

– S V (O) (L) (S = alus, V = öeldis, O = sihitis, L = koht)

ng- (S = ains. 1. isik)

– X V L ≡ L V X

– N P (N = nimisõna, P = omastav asesõna);

- $\frown$: soo ja arvu ühildumine —

ainsus	mitmus
mú-	à-
dì-	má-
	zì-
mù+ (koht)	

(enne täishäälikut **i-** > **j-**, **u-** > **w-**, **a-** > $\emptyset$);

- $\checkmark$: viimase silbi toon assimileerub järgmise sõna esimese silbi tooniga;
- viimase sõna viimase silbi toon on madal väitlausetes ja kõrge küsilausetes.

Vastused:

- (a) 12. **múlózi mwámónà zìtéténbwá**
Kas võtur nägi tähti?
13. **zìtéténbwá zjálà mùdjúlù**
Taevas on tähed. = (4)
14. **ngákínà**
Ma tantsisin.
15. **djálá djámónà mähónzò mùlwándá**
Kas mees nägi banaane Luandas?
- (b) 16. *Kas ma laulsin?*
ngáfíká
17. *Inimene kohtas võturit ja sõpra väljakul.*
mútú mwásángá múlózi nì dikámbà mùkitándà
18. *Minu mees (abikaasa) nägi koobast.*
djálá djámí djámónà dikúngù
19. *Luandas on võturid.*
mùlwándà mwálà àlòzi; àlòzi álà mùlwándà

Ülesanne nr 5.

1. arv: l-	V-	.....	ainsus
		{ vut- inimesed	} mitmus
		{ ven- muudel juhtudel	
		xan-	'palju'
u-	.....	kaksus	

(V = järgmise silbi täishäälik);

2. **pat-** 'suur';

3. **bung-** 'grupp', **kon-** 'osa'.

Reeglid:

- enne teist eesliidet **le-ven-** > **len-**
- enne **p** -n > m
- enne **k** -n > ng
- kahe täishääliku vahel
  - p, p- > v
  - t, t- > r
  - k, k- > x.

Vastused:

(a) **lavatbungmenemen** — suur grupp külasi

- (b)
1. **laradi** — mees
  2. **lavatkonuna** — suur oks
  3. **laxantoonan** — palju vaimusid
  4. **levengkatli** — silmad
  5. **loxot** — koht
  6. **lubungkavus** — grupp valgeid mehi
  7. **luvaroos** — kaks suurt vääti

- (c)
8. **süda** — leveve
  9. **aiad** — leventaamang
  10. **palju asju** — laxampanga
  11. **lapselapsed** — luvuttubuno
  12. **päeva kaks osa** — luxonaleng
  13. **oksad** — lengkonuna
  14. **suured oksad** — lempatkonuna